

3. Жданова В. В. Пословицы и поговорки как источник изучения русского культурно-языкового сознания / В. В. Жданова // Культурные слои во фразеологизмах и в дискурсивных практиках. – М. : Языки славян. культуры, 2004. – С. 151–160.
4. Карасик В. И. Религиозный дискурс / В. И. Карасик // Языковая личность : проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 1999. – С. 5–19.
5. Ильинова Е. Ю. Социокультурное пространство текста и его измерение / Е. Ю. Ильинова // Языковая личность : проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 1999. – С. 57–65.
6. Снитко Т. Н. Предельные понятия в Западной и Восточной лингвокультурах / Т. Н. Снитко. – Пятигорск : Изд-во Пятигор. гос. лингв. ун-та, 1999. – 156 с.
7. Телия В. Н. Фактор культуры и воспроизводимость фразеологизмов – знаков-микротекстов / В. Н. Телия // Сокровенные смыслы : Слово. Текст. Культура : сб. ст. в честь Н. Д. Арутюновой. – М. : Языки славян. культуры, 2004. – С. 674–684. – (Язык. Семиотика. Культура).
8. Hawn Goldie. A Lotus Grows in the Mud / Hawn Goldie. – London : Bantam Books, 2006. – 521 p.
9. Leonard Elmore. Be Cool / Elmore Leonard. – New York : Harper Torch, 2002. – 355 p.
10. Morrison Tony. Song of Solomon / Morrison Tony. – London : David Campbell Publishers Ltd., 1995. – 363 p.
11. Segal Erich. Love Story / Segal Erich. – М. : Айрис-пресс, 2004. – 224 с.

УДК 82.091

Світлана Вишневська-Пилипишин

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ПОЛЕМІКИ “МАЛОРОСІВ” І РОСІЯН ПРО УКРАЇНСЬКУ САМОБУТНІСТЬ (на матеріалах про творчість Т. Шевченка)

Стаття є спробою подати нове трактування творчості Т. Г. Шевченка в російському літературознавстві другої половини ХІХ ст., що увиразнює питання рецепції української літератури в російському суспільстві. Зважаючи на геополітичні виміри, російські погляди на творчість українського поета дослідниця реставрує за текстами й літературно-критичними оцінками того часу, зберігаючи при цьому правописні, граматичні, стилістичні норми.

Ключові слова: критичні оцінки, українська самобутність, полеміка українців і росіян, “малоросійство”, історико-літературний процес, російська критика.

Вишневская-Пилипишин Светлана. Интертекстуальность полемики “малороссов” и россиян об украинской самобытности (на материалах о творчестве Т. Шевченко). Стаття являється попиткою представити нову трактовку творчества Т. Г. Шевченко в русском литературоведении второй половины XIX в., подчеркивает вопросы рецепции украинской литературы в российском обществе. Учитывая геополитические измерения, российские взгляды на творчество украинского поэта исследовательница реставрирует по текстам и литературно-критическими оценками того времени, сохраняя при этом правописные, грамматические, стилистические нормы.

Ключевые слова: критические оценки, украинская самобытность, полемика украинском и русских, “малороссийство”, историко-литературный процесс, русский критика.

Vyshnevskaya-Pylypyshyn Svitlana. Polemical Intertextuality of “Malorosy” and Russians of Ukrainians Uniqueness (on the Basis of Creative Work of T. Shevchenko). The article is an attempt to present new treatise of T. Shevchenko’s work in Russian philology of the second part of the 19th century that define the problem of reception of Ukrainian literature in Russian society. In consideration of geopolitical perspectives, Russians views on the creative work of Ukrainian poet; researcher restores according to the texts and literary-critical assessments of that time, keeping orthography, grammatical and stylistic regulations.

Key words: critical assessments, Ukrainian uniqueness, polemics of Ukrainians and Russians, “malorosiystvo”, historical and literary process, Russian criticism.

Постановка наукової проблеми та її значення. Постать Тараса Шевченка – його біографію і творчість – вивчало чимало дослідників. Проте й сьогодні немає конструктивної оцінки творчості цього митця в російськомовному світі в період 70–90-х рр. XIX ст., хоча літературознавці певною мірою розглядали цю проблему. Але та переоцінка цінностей, що охопила на початку 90-х рр. XX ст. усі сфери українського суспільства, дає підстави вважати їхні праці такими, що писалися на вимогу часу. У проєкції загальної мети нашої дисертаційної роботи (дати аналітико-синтетичне дослідження питання рецепції української літератури в російському літературознавстві 70–90-х рр. XIX ст.) йдеться про історизм прийнятних оцінок [1, 275].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Уже з часу появи першого видання “Кобзаря” Т. Шевченка російська критика звернула на тодішнього початківця певну увагу. І відтоді зацікавленість його постаттю зростала.

Окремі російські публіцисти досліджуваного періоду відзначали його як “последняго кобзаря и перваго великаго поэта новой великой

литературы славянскаго міра” (Аполлон Григорьев, “Время”, 1861 апрель). О. Кониський же вважав, що “Написать біографію Шевченка, а тѣмъ боѣлѣе сделать всестороннюю критическую, безпристрастную оцѣнку его поэтическихъ произведеній значить написать исторію культуры и просвѣщенія въ Россіи вообще и въ частности на Украинѣ за столѣтіе, начиная съ пятидесятихъ годовъ XVIII вѣка” [5, 175]. Жодному з попередників Т. Шевченка (І. Котляревський, Л. Боровиковський, П. Гулак-Артемовський, Г. Квітка-Основ’яненко) цей діяч російсько-української культури не надавав такого значення, як Т. Шевченкові: “Произведенія ихъ хотя и были встречены сочувственно въ главныхъ центрахъ Украины, но они не оказали большого вліянія на пробужденіе интеллигентныхъ силъ къ работѣ на полѣ возрожденія мѣстной литературы; въ массу же народа произведенія названныхъ писателей почти не проникли въ то время” [5, 179]. Неграмотні люди не могли їх читати, а якщо серед тисяч знаходився хтось письменний, то книга була для нього недоступною через свою вартість. Причину незначного впливу на інтелігенцію творів згаданих письменників О. Кониський убачав у тому, що “...они не были достаточно прогрессивны, не были настолько идейны, чтобы «возжечь сердца глаголомъ»” [5, 179].

Коли пізніше, уже в другій чверті ХІХ ст., з’явився селянин у творах західноєвропейської літератури, то майже одночасно з Ауербахом це відгукнулося і на Україні. “Это былъ голосъ ясный, определенный, сильный и тѣмъ болѣе могучій, что онъ былъ не просто голосъ писателя, но стонъ, вопль писателя изъ убогой темной избы крепостного крестьянина. Это былъ голосъ поэта-мужика, испытывающего на собственной спинѣ всѣ ужасы крѣпостного ярма, все варварство человека надъ человекомъ; это былъ поэтъ, у котораго не было ни одного мускула, ни одного нерва, не болевшего болью коллективной народной души” [5, 180].

Одним із перших відгукнувся в Росії на твори Т. Шевченка М. Добролюбов: “Появление стихотворений Шевченка интересно не для одних только страстных приверженцев малороссийской литературы, но и для всякого любителя истинной поэзии. Его произведения интересуют нас совершенно независимо от старого спора о том, возможна ли малороссийская литература” [3, 379]. М. Добролюбов не

відкидав права існування української мови, але лише для простого люду: “Но само собою разумеется, что никто не откажет малороссийскому, как всякому другому, народу в праве и способности говорить своим языком о предметах своих нужд, стремлений и воспоминаний, никто не откажется признать народную поэзию Малороссии. И к этой-то поэзии должны быть отнесены стихотворения Шевченка” [3, 380]. Публіцист навіть у російській літературі не бачив такого народного поета, як Шевченко в українській. “У Шевченка весь круг его дум и сочувствий находится в совершенном соответствии со смыслом и настроем народной жизни. Он вышел из народа, жил с народом и не только мыслью, но и обстоятельствами жизни был с ним крепко и кровно связан” [3, 380].

М. Добролюбов схвилював автобіографічний лист Т. Шевченка до одного з редакторів “Народного чтения”. Не торкаючися деталей згаданого листа, заакцентуємо, що російський критик-публіцист співчував юності поета, якому “под убогою батьковскою стрехою” довелося багато пережити і “в школе, в помещичьей передней, на постоянных дворах и в городских квартирах...” Подібні враження, на думку М. Добролюбова, здатні були вбити юну душу, підірвати моральні сили, знищити людину. Але Т. Шевченко вистояв і вийшов з усього. Отже “не мог не обратиться к своей Украине, не мог не посвятить всего себя тому, что веяло на него святыней чистого воспоминания, что освежало и согревало его в самые трудные и темные минуты жизни... И он остался верен своим первоначальным дням, верен своей Украине. Он поёт предания её прошлой жизни, поёт её настоящее – не в тех кругах, которые наслаждаются плодами новейшей русской цивилизации; а в тех, где сохранилась безыскусственная простота жизни и близость к природе. Оттого-то он так близок к малороссийским думам и песням, оттого-то в нем так и слышно веянье народности” [3, 384].

М. Добролюбов не сумнівався, що Україна із захопленням зустріне Шевченкового “Кобзаря”, бо віднаходив у Т. Шевченка всі елементи народної пісні. Так, “Гайдамаків” він уважав близькими до “малороссийских исторических дум”. Російський критик зазначав, що поет настільки проймається настроями зображуваної епохи, що сучасного йому оповідача видно лише в ліричних відступах.

Відгомін малоросійських пісень відчув М. Добролюбов і в поемах “Катерина”, “Наймичка”. Публіцист-критик писав, що спокійний

сум, не схожий ні на тугу романтичних героїв, ні на гіркий відчай, але такий, що стискає серце, є постійним елементом поезії Т. Шевченка.

Із такого погляду оцінка М. Добролюбова була високою, бо навіть у російській поезії він не знаходив аналогів Т. Шевченку. Російський критик не заперечував неабиякого таланту митця, уважаючи його творчість цікавою не лише для малоросів, а й для великоросів, такою, що може в будь-кого викликати співчуття.

Треба зазначити, що в період валуєвсько-емських акцій самодержавства в російській періодиці того періоду практично не знаходимо рецензій, журнальних заміток, статей про життя і творчість Т. Шевченка. Винятком були поодинокі публікації в розділі “Бібліографія” київського часопису “Кіевская старина”.

Так, В. Г-ко (очевидно, Василь Горленко) у рецензії на книгу С. Н. Кулябки “Тарась Григорьевичъ Шевченко (По книгѣ Чалаго и по «Кобзарю»)” зазначав: “... все что у нас раньше посвящено было личности поэта, далеко отъ типа творческой, художественной характеристики” [2, 676]. Причини цього різні: не всі твори поета вийшли тоді у світ, не утвердилося ще його значення в суспільній свідомості, адже до 1883 р. “Кобзар” не друкувався в Росії шістнадцять років. А в останньому виданні, яке вважалось найповнішим, не вміщено чотирьох поем і тридцяти трьох інших творів, а в тих віршах, що надруковані, є суттєві зміни, які пропустила цензура. Не були видані ще повісті Т. Шевченка, надрукована лише частина його листування. Проте, уважає Г-ко, усебічне розкриття цієї особистості необхідне, бо “Исторія не забудеть никогда, что въ самую глухую пору народной жизни юга, въ эпоху рабства, изъ безгласной толпы простолюдиновъ вышелъ необыкновенный человекъ, окрыленный великой силой поэзии и могучимъ словомъ, простымъ и глубокимъ, вызвалъ изъ могиль прошедшее и призвалъ настоящее на Божій судъ. Среди невзгодъ и испытаній пронесъ онъ свой крестъ и, вмѣстѣ съ Гоголемъ, разомъ явился вѣщимъ выразителемъ живихъ, великихъ духовныхъ силъ того племени, которое въ то время казалось почившимъ духовно... Образы такихъ людей – достояніе потомства, и всякая черта ихъ жизни для него значительна” [2, 676]. Надзвичайно влучною була логіка такої оцінки.

У 1888 р. вийшли “Поэмы, повести и рассказы” Т. Г. Шевченка, написанные на русскомъ языкѣ. Съ портретомъ поэта. Изд. редакцій

“Кіевской Старины”. У тому ж році в журналі “Вѣстникъ Европы” на це видання відгукнувся О. Пипін. Він визнавав, що раніше не публіковані твори українського поета – це літературний факт надзвичайно цікавий, адже слава Т. Шевченка створена його поезіями, писаними українською мовою. У російську літературу він увіходив тільки в перекладах, і то не завжди вдалих. І лише наприкінці 80-х рр. ХІХ ст., на думку О. Пипіна, Т. Шевченко постав перед читачами як письменник російський, бо “то немногое что было имъ издано по-русски, было забыто за его главной славой, стихотворениями малорусскими” [6, 246].

У статті автор дорікав М. Костомарову за те, що, отримавши рукописи російських творів Т. Шевченка від М. Лазаревського, історик протримав їх приблизно тридцять років. І навіть через стільки часу думка про видання належала близьким до М. Костомарова шанувальникам творчості славного поета, на прохання яких ці твори М. Костомаров передав до друку. “Отнынѣ эти русскія сочиненія Шевченка должны стать необходимымъ источникомъ для определения его личности и поэзіи, какъ неразрывное дополнение къ его малорусскимъ произведеніямъ: тѣ и другія проникнуты однимъ общимъ духомъ – той же грустной рефлектирующей поэзіей, той же глубокой привязанностью къ родинѣ, ея народу, сходными картинами изъ современного быта” [6, 248], – вважав О. Пипін.

Поезію Т. Шевченка російські вчені 70–90-х рр. ХІХ ст. розглядали й вивчали тільки у зв’язку з його біографією. Творчість поета, починаючи ще із 40-х рр. ХІХ ст., деякі критики сприйняли з різко вираженою антипатією. Досить згадати виступи В. Белінського, які відзначалися різкою критикою не лише віршів Т. Шевченка, а й української літератури загалом. О. Пипін намагався пояснити цю антипатію кількома десятиліттями пізніше: “Происхождение этой антипатіи можетъ быть объяснено: лучшія силы русской литературы того времени, т.-е. сороковыхъ годовъ, были поглощены вопросами искусства, въ которыхъ сосредоточивались у нихъ и вопросы философскіе, и вопросы практической общественной жизни; было настоящимъ требованіемъ выяснить себѣ основныя нравственныя начала, личное право, за которымъ вдали виделось и право общественное, и въ этой заботѣ о первоначальныхъ общихъ принципахъ не только

забывалась, но даже отталкивалась та действительность, которая казалась слишком частнымъ явлениемъ и возвеличение которой казалось узкимъ ограниченнымъ пристратиемъ, безсознательной непосредственностью” [6, 248].

Російський учений добре розумів, що з точки зору зацікавлень 40-х рр. XIX ст., коли вся увага освіченого суспільства зосереджувалася на філософії Гегеля, Шеллінга чи на творчості Шекспіра, Байрона, Гете, у яких убачалися найглибші здобутки людської думки й поетичні одкровення загальнолюдського духу, українська література могла здаватися вузьким провінціалізмом, який намагався лише втримати людей, апелюючи до звичаїв, до старовини. Самобутня література, уважали російські вчені, оспівувала патріархальний побут, змальовувала сільські картини, відшукувала моменти патріотичного захоплення в народних повстаннях.

Дещо пізніше пройшла ще одна хвиля ворожості стосовно української літератури з боку росіян, яка мала політичний характер: малоруська література, як і місцевий малоруський патріотизм, була запідозрена в політичній неблагонадійності, у прагненні до сепаратизму. Слов’янофільські ідеї викликали недовіру уряду. І це відбувалося тоді, коли стосовно самої російської народності сповідувалася необхідність найглибшого її вивчення, проникнення в дух народного життя, дослухання до голосу народу про його потреби, розуміння його глибоких моральних первнів. Але все це було прийнятне лише для російської народності, а для українців уважалося ницим і навіть злочинним. Проте найвищим вираженням у поезії цього другого, гнобленого, але окремого й особливого типу народності з оригінальними рисами її минулого, була творчість Т. Шевченка. Його визнання російською свідомістю було зумовлене тим, що поет уражаюче вмів поєднувати народні настрої і вільну народну мову з високим ідеалізмом сучасності, який був вищим, ніж народні поняття, а відповідно, і народнопоетичні форми. Так звані народні поети, зазвичай, або повторювали народні сюжети в цілому; або у форму народного вірша вкладали власні думки; або користувалися народними темами для новітніх намірів, які були народу незбагненні. Натомість об’єднатися, злитися з народнопоетичним змістом, перейнятися його стилем удавалося тільки геніальним літературним талантам. У Т. Шевченка, на думку О. Пипіна, таке єднання складало органічну рису його творчос-

ті. Учений у такому ракурсі високо поцінував драму “Никита Гайдай”, поеми “Безталанний”, “Сліпа” українського поета, які були надруковані в журналі “Маяк”. (Цей часопис відзначався прихильністю до “обласних” інтересів, у тому числі й до української літератури. “Маяк” захищав права цієї літератури, друкував статті з української етнографії).

Аналізуючи повість “Близнецы”, О. Пипін зазначив: “Повѣсть любопытна въ разныхъ отношеніяхъ. Разсказъ, какъ и въ другихъ русскихъ повѣстяхъ Шевченка очень простъ и непритязателенъ; народный бытъ извѣстенъ автору наизусть, какъ пережитый имъ самимъ, а не изученный постороннимъ человекомъ, – какъ последнее бываетъ заметно у иныхъ повествователей изъ народного быта. Жизнь военного круга, – въ тѣхъ чертахъ, какими она отличалась въ николаевскія времена, – видимо внушаетъ писателю величайшую антипатію, и этотъ историческій отголосокъ любопытенъ для характеристики той епохи. Наконецъ, въ разсказѣ есть интересныя подробности чисто автобіографическаго характера” [6, 265].

Схвальний відгук О. Пипіна отримала й повість Т. Шевченка “Художник”: “...въ цѣломъ разсказѣ дышетъ правдой, если не реальной, то идеальной, и во всякомъ случаѣ остается чрезвычайно характернымъ біографическимъ матеріаломъ, какъ отраженіе внутреннего состоянія поэта въ критическую эпоху его жизни. Передъ нами проходитъ цѣлая драма освобожденія отъ крепостной власти талантливого юноши, который уже скоро послѣ того сталъ первостепеннымъ малорусскимъ поэтомъ” [6, 267].

Підсумовуючи свої дослідження російськомовної спадщини Т. Шевченка, О. Пипін твердив, що у всіх цих творах незмінно наявні картини кріпосного насильства. Це було зумовлено не лише особистою долею поета. Кріпацтво – це одна з найболючіших виразок на житті українського народу, на яку завжди спрямовувалась увага письменників.

Та, з іншого боку, О. Пипін зауважив, що російські повісті Т. Шевченка не можна оцінювати тільки з естетичної точки зору як лише художні твори. Автор, на думку російського критика, не ставив перед собою конкретно художнього завдання. Про це свідчив той факт, що Т. Шевченко завжди виступає очевидцем подій, його повісті насичені

автобіографічними подробицями, і дійові особи – достовірні постаті, хоча, наприклад, у повісті “Музикант” персонажі виступають під справжніми іменами. Усе це говорить про те, що метою письменника була не просто вільна творчість. Він хотів розповісти про те, що пережив сам, а форма повісті лише узагальнювала ті явища, які йому доводилося спостерігати і які насправді не були одиничними, а навпаки, належали до загального характеру суспільного ладу.

Таким чином, попри вимоги реальної критики, у творах Т. Шевченка треба бачити лише те, чим вони (твори) могли вийти в умовах його особистого життя: це не стільки повісті, скільки нариси власних спогадів, портретів, картини улюблених українських візій. І з цієї точки зору, вважав О. Пипін, можна знайти в них багато цікавого для вивчення самої особистості письменника.

Читаючи й досліджуючи Т. Шевченка, російський критик закликав не забувати, що йдеться про людину в повному розумінні з народу, яка лише у двадцять чотири роки стала з кріпака вільним малярем, уперше могла навчатися і ввійти у вище суспільство. І якщо незадовго можна було побачити його твори українською і російською мовами, то треба лише дивуватися, як швидко він засвоїв літературну форму і знайшов у ній вираження для свого поетичного таланту.

Таким чином, зважаючи на політичні умови 70–90-х рр. XIX ст., російський критик схвально й об’єктивно оцінює творчість Т. Г. Шевченка, не відкидаючи її національного характеру.

У 1897 р. в часописі “Русская мысль” було надруковано статтю І. Іванова “Шевченко въ кругу народныхъ поэтовъ”. Возвеличуючи такі постаті світової літератури, як І. Тургенєв, Гете, Бернє, Беранже й інших, автор затруднявся, яке ж місце в цій когорті віддати Т. Шевченкові. На його думку, не досягає він величі згаданих поетів, адже “хлопъ, смѣнившій ярмо на ножь, герой только для такого же безправнаго и презрѣннаго хлопа, какъ онъ самъ: для всѣхъ другихъ онъ – разбойникъ, собака, въ бѣшенствѣ бросающаяся на своего господина. Попробуйте воспеть такую исторію и такихъ героев!” [4, 145].

“Бути народним” публіцист розуміє по-різному. Можна любити й високо цінувати народ як велику, але внутрішню силу. Можна до найменших подробиць вивчати народне життя і психологію, але тільки як предмет знань та спостережень. “Есть третья любовь. Она не восторгается и не нуждается ни въ какихъ изслѣдованіяхъ, она

просто естественное тождество личности съ предметомъ, деятеля съ народомъ. И практические результаты этого народничества часто совершенно противоположны понятіямъ и идеаламъ народниковъ по разуму и по политике. Мы это видимъ на примерѣ Шевченка” [4, 146]. На думку критика, він залишиться при своїй одинокій хаті, при піснях бідняків, при синьому морі, але поет тим самим “ризикуює” залишитися при таких самих слухачах. Т. Шевченко, уважав І. Іванов, послідовний у своєму плебействі – від поезії до найменших подробиць особистого життя.

На противагу російським критикам український учений М. Сумцов не так різко критикував Т. Шевченка за його народність, але вважав її головною проблемою вивчення його поезії, оскільки неможливо, на його думку, чітко провести межі між українською народною поезією і власною творчістю поета. Учений навіть окреслив два споріднені елементи в народності Т. Шевченка:

1) народність зовнішня, запозичена (у А. Міцкевича, О. Пушкіна, М. Лермонтова);

2) народність внутрішня, психологічно успадкована.

Душа Т. Шевченка, на думку М. Сумцова, настільки сповнена народності, що будь-який, навіть чужий, запозичений мотив набуває в його поезії українського національного забарвлення [7].

Висновки. На нашу думку, ряд наведених уривків із журнально-газетних статей, критичних оглядів демонструє ту динаміку, яка проймала наукову свідомість росіян 70–90-х рр. XIX ст. Творчість українських письменників і Т. Г. Шевченка зокрема складала той контекст, у якому увиразнювалася своєрідність наукової свідомості російських літературознавців окресленого періоду щодо українського письменства.

Горизонт наукової свідомості О. Пипіна, М. Добролюбова, О. Кониського, І. Іванова та інших окреслюють акцентовані ними моменти творчості українського поета. За працями російських учених дисертант вибудовував конструктивні оцінки творчості Т. Шевченка в російськомовному середовищі останньої третини XIX ст.

Література

1. Вишневська-Пилипишин С. Українська етнографія і фольклористика з погляду російського вченого О. Пипіна : переосмислення методології дослідження / С. І. Вишневська-Пилипишин // Література. Фольклор. Проблеми

- поетики : зб. наук. пр. – Вип. 32 / редкол. : Г. Ф. Семенюк (гол. ред.), А. В. Козлов (відп. ред.) та ін. – Ч. 2. – К. : Твім інтер, 2008. – С. 272–284.
2. Г-ко В. Тарась Григорьевичъ Шевченко (По книгѣ Чалаго и по “Кобзарю”) С. Н. Кулябки. Кіевъ, 1884 г. / В. Горленко // Кіев. старина. – 1883. – Т. 7. – № 12. – С. 675–676 .
 3. Добролюбов Н. “Кобзарь” Тараса Шевченка // Избранное / Николай Добролюбов. – М. : Правда, 1985. – С. 379–389.
 4. Ивановъ И. Шевченко въ кругу народныхъ поэтовъ / И. Ивановъ // Рус. мысль. – 1897. – № 6. – С. 135–154.
 5. Конисскій А. Дѣтство и отрочество Т. Г. Шевченка / А. Конисскій // Рус. мысль. – 1893. – № 3 – С. 175–180.
 6. Пыпинъ А. Русскія сочиненія Шевченка / Александръ Пыпинъ // Вѣстникъ Европы. – 1888. – № 3. – С. 246–286.
 7. Сумцовъ Н. О мотивахъ поэзии Т. Г. Шевченка / Николай Сумцовъ // Кіев. старина. – 1898. – № 2. – С. 210–228.

УДК 821.161.2

Галина Волощук

**ПАТРІОТИЧНІ МОТИВИ ЗБІРКИ “НА НОВИЙ ШЛЯХ”
УЛЯНИ КРАВЧЕНКО В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

У статті розглянуто питання синтезу мистецтва поезії Уляни Кравченко та малярства західноукраїнських земель кінця ХІХ – початку ХХ ст. Значне місце відведено взаєминам поетеси з іншими видатними галицькими митцями, зокрема з І. Франком, М. Павликом та К. Устияновичем. Проаналізовано патріотичні мотиви збірки поезій Уляни Кравченко “На новий шлях”, яка вийшла друком у Коломиї 1928 р.

Ключові слова: синтез мистецтв, мистецьке середовище, патріотичні мотиви, національні погляди.

Волощук Галина. Патриотические моменты сборника “На новый шлях” Уляны Кравченко в контексте идеи западноукраинской искусственной среды конца XIX – начала XX ст. В статье рассматривается вопрос синтеза искусства поэзии Уляны Кравченко и живописи западноукраинских земель конца XIX – начала XX ст. Особое внимание отведено анализу взаимоотношениям Уляны Кравченко с другими украинскими знаменитостями того